

Yvon Bourdet:

LA DÉLIVRANCE DE PROMÉTÉE
(Oslobođenje Prometeja)

Édition Anthropos, Paris, 1970.

Prometej, koji simbolizira kreativne ljudske snage, ima perđ sobom veliki zadatak: osloboditi ljude od njihovih osloboditelja, osloboditi ih od mnogobrojnih institucija koje su postavili tobožnji bogovi spasitelji. Na koji način to postići?

Prije nego što pokuša odgovoriti na to pitanje, Bourdet raspravlja o teoriji i praksi. Zaključuje da su ideje nerazdvojni dio svake ljudske akcije. Mijenjati ideje ne znači ostati na nivou kontemplacije o svijetu, nego znači zauzeti se da se i taj svijet promijeni. Ideja pred akciju — to je projekt, u toku akcije je svijest, a poslije akcije — to je razmišljanje, učenje i tumačenje. On želi precizirati ulogu jednog teoretskog napisa o pokretu koji želi primijeniti društvo, posebno o pokretu koji ima za cilj da ukine društvo klasa i uspostavi takav društveni sistem za koji se uobičajio naziv samoupravljanje.

Bourdet smatra da treba ostvariti tri cilja da bi se povećalo povjerenje u samoupravljanje: rasvjetljavanje problema, kritika suprotnih ideologija, prethodni program.

Samoupravljanje mora biti jasno definirano. Treba utvrditi na kakvim se filozofskim principima temelji, u čemu i zašto se razlikuje od »formalnih« parlamentarnih i »narodnih« demokracija.

Bourdet smatra da, je samoupravljanje »apsolutno nova forma upravljanja društvom u cjelini«. Nasuprot onima koji samoupravljanje svode na razmrvljavanje društva na male jedinice, gotovo zatvorene prema ostalom svijetu, autor vidi u samoupravljanju novi način

struktuiranja društva. Sistem radničkih savjeta radikalno mijenja organizaciju tvornice, a u isto vrijeme transformira državnu politiku. Problem je u tome kako omogućiti društvu koje je bogato, koje koristi sve rezultate nauke i tehnike, da realizira jednu koherentnu organizaciju, organizaciju bez dezorganiziranosti, a da ta organizacija onemogućí jednoj grupi ljudi dominaciju nad drugom.

Radnička se klasa permanentno mora odgajati, a ne samo prihvatiti određenu teoriju. Jedno zaista ljudsko društvo mora se samoodređivati, a za to mora biti homogeno. Sloboda neće doći izvana, ona će biti rezultat jedne unutrašnje metamorfoze razvijenog društva.

Bez razvijanja revolucionarne teorije nema ni razvoja revolucionarne akcije. Dakle, terba teoretski osvijetliti principe od kojih polazi samoupravljanje i kakvim se mehanizmima ono može realizirati i to ne na nivou izoliranog poduzeća nego na nivou globalnog društva.

Bourdet navodi dva osnovna principa samoupravljanja. Prvi princip formulirao je Marx u djelu »Građanski rat u Francuskoj«. Radi se o opozivosti svakog predstavnika, delegata ili rukovodioca u svako vrijeme. Cilj ovog principa je sprečavanje podvojenja društva na one koji naređuju i one koji slušaju.

Drugi princip je: nema ni demokracije ni samoupravljanja ako ljudi nisu u stanju da razumiju, da shvate što rade. Demokracija će se izroditi u demagogiju ako ljudi nisu obrazovni.

Bourdetova ima šest poglavlja između kojih izdvajamo slijedeća: Samoupravljanje i demokracija, Samoupravljanje i spontanost, Demokracija demokratskog centralizma. Na kraju knjige se nalazi veoma iscrpna bibliografija.

Maja Štambuk